HİCRİ BEŞİNCİ ASRIN ÂLİMLERİ

ABDÜLBÂKÎ İBNİ HADDÂD FERAZÎ

Hadîs, Hanbelî mezhebi fıkıh ve ferâiz âlimi. Künyesi Ebü'l-Fadl olup ismi, Abdülbâkî bin Hamza bin Hüseyn Haddâd'dır. 425 (m. 1034) yılında doğdu. "Bağdadî" nisbet edildi. Ferâiz (miras hukuku) âlimi olduğu için "Ferazî" lakabı verildi. 493 (m. 1100) yılında Bağdad'da vefât ederek, Bâb-ü Ebriz kabristanına defnedildi.

Birçok âlimden ilim öğrenip istifâde eden Ebü'l-Fadl İbni Haddâd Ferazî, Ebû Muhammed Cevherî, Ebü'l-Hüseyn bin Mühtedî, İbn-i Hasnûn, Ebû Ali Mübârek, Hennâd Nesefî ve daha birçok âlimden ilim tahsil edip, hadîs-i şerîf işitti. Hocalarından öğrendiği fıkıh ve hadîs bilgilerini yazıp ezberledi. Hesap ilminde çok ilerledi, İslâmiyetin mirasla ilgili emirlerini ve tatbikatını çok iyi bilirdi. Resûlullahın (aleyhisselâm) "Feraiz ilmini öğrenmeğe çalışınız! Bu ilmi gençlere öğretiniz! Ferâiz ilmi, din bilgisinin yarısı demektir. Ümmetimin en önce unutacağı, bırakacağı şey, bu ilim olacaktır" buyurduğu ferâiz ilmini öğrenerek, öğretmeye gayret etti. Bağdad'da bir kimse vefât ettiği zaman, dînimizin emri icâbı; hiçbir vârisi veya başkası mallarına dokunmaz, mevcûdun tesbiti yapılırdı. Bu arada İbn-i Haddâd Ferazî da'vet edilir, mevtanın mallarının mirasçılar arasında taksimi istenirdi. O da gelir, mevtanın malını hesaplar, mirasçılar arasında âdil bir şekilde taksim ederdi. Mirasçılar, birbirlerinin malına göz dikmez, kardeş kardeşe düşman olmazdı. Böylece müslümanlar helâl lokmaya dikkat ettikleri için kimse kimseyi rahatsız etmez, herkes huzûr içinde yaşardı, İbn-i Haddâd Ferazî, tevekkül sahibi, dünyâ malına i'tibâr etmez, aza kanâat eder, eline geçenin fazlasını fakirlere sadaka olarak dağıtırdı. Güzel ahlâkı, üstün zekâsı, herkese ibret olan hâli insanları imrendirir, nasihatleri can kulağıyla dinlenirdi. Müslümanlara nasihatlerinde; Allahü teâlânın emir ve yasaklarını kabûl edip, Resûlullaha (aleyhisselâm) tâbi olmayanların, dünyâ ve âhıret saadetine kavuşamayacaklarını bildirirdi.

Çok az hadîs-i şerîf rivâyet eden İbn-i Haddâd Ferazî, pekçok talebe yetiştirdi. Fıkıh âlimi Sa'îd bin Rezzâz, Ebû Muhammed Mukarri, Ebû Bekr Muhammed bin Hazzâzân Haddâd ve daha birçok âlim, talebeleri arasındadır. Bu mübârek insanlar da, hocaları gibi Allahü teâlânın rızâsını kazanmak için, O'nun kullarına dünyâ ve âhıret saadetini kazandıracak din bilgilerini öğretmeye gayret ettiler.

İbn-i Haddâd Ferazî'nin yetiştirdiği mümtaz talebelerinin yanında, talebelerine ve kendisinden sonra gelenlere rehberlik etmiş olan pek kıymetli eserleri vardır. Rivâyet ettiği hadîs-i şerîfleri topladığı, Riyâd-ül-Cennet fî âsâr-i Ehl-is-sünnet" kitabı ile, Hanbelî mezhebine göre miras taksiminin nasıl yapılacağını anlattığı "El-izâh fi'l-ferâiz" kitabı bunlardandır.

"El-izâh fi'l-ferâiz" kitabında, İslâmiyetin ferâiz bilgisini bilmeyen ve bu ilme uygun olarak miras taksimi yapmayan mirasçıların haram yemekten kurtulamayacağını, bir kuruş haram yiyenin de, ibâdetleri kabûl olsa da, sevâbından

mahrûm kalacağını bildirmektedir. Üzerinde bir kuruş kul hakkı bulunanın, onu ödemeden dağlarla sadaka vermesinin hiçbir ehemmiyeti olmayacağını da delîlleriyle izah etmektedir.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-ı Hanâbile Zeyli cild-1 sh. 90
2) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 399
3) Esmâ-ül-müellifîn cild-1 sh. 495
4) Mu'cem-ül-müellifîn cild-5, sh. 71
5) Keşf-üz-zünûn Zeyli sh. 155, 600